

Planéta, na ktorej žijeme

Výstava *Planéta, na ktorej žijeme*, sprístupnená v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave na Vajanského nábřeží, je venovaná Medzinárodnému

formácie o hydrosfére i atmosfére a zoznámi sa s evolúciou života na Zemi. Na treťom poschodí je predstavený geologický vývoj Slovenska a využitie minerálov ako nerastných surovín. Na výstavu voľne naväzujú súčasné expozície – Klenoty Zeme a Pravek života, ktoré sú inštalované na druhom poschodí v trvalej expozícii.

Výstavné celky

V Harmincovej sále je inštalovaný celok *Anatómia Zeme*, ktorý sprostredkovať poznatky o základných tektonických silách formujúcich našu planétu. Tu návštevník pochopí, že Zem je dynamická planéta žijúca si svoj „život“ a fungujúca ako jeden celok. Každodenný kolobeh prírodných udalostí a javov na Zemi svedčí o jej mimoriadnej premenlivosti. Človek si uvedomuje mohutnosť

tektonických síl, ktoré vytlačili horské masívy. Napriek tomu, že najhlbšie ľudské technické diela – hlbinné vrtý sa nedostali viac ako 12 km pod zemský povrch, geológovia vedia, ako sa Zem vyvíjala, z čoho je zložená, aká je jej vnútorná stavba a aké deje v nej prebiehajú.

Zem – živá planéta je celok, ktorý tematicky nadväzuje na základné geologické činitele a predstavuje vznik a vývoj života na planéte Zem. Život na Zemi je prirodzeným evolučným procesom. Jeho jednoduché formy vznikajú dokonca aj z anorganických látok. Návštevník si v tejto časti môže „zalistovať“ geologickou históriou Zeme, pričom sa dozvie o podstatných zmenách biosféry v dobách trvajúcich stovky miliónov rokov. Každá geologická éra začína objavením sa nových organizmov a končí spravidla ich vymieraním, pretože nevydržali zmeny, ktoré sa udiali na Zemi. Z množstva žijúcich foriem v geologickej minulosti Zeme sa zachovalo len malé percento v podobe skamenelín. Tieto pomáhajú rekonštruovať dávno zaniknuté živé svety.

Celok *Geológia a Slovensko* ponúka prierez geologickou minulosťou Slovenska a pre názornosť v štyroch obdobiach – prvohory, druhohory a staršie treťohory, mladšie treťohory a štvrťohory. Zaujímú aj vystavené ukážky najtypickejších hornín, ktoré na Slovensku máme. Okrem geologickej je tu prezentovaná aj hydrologická, neotektonická alebo pedologická mapa. Z tohto výstavného celku by malo byť zrejme, že pestrý reliéf Slovenska je výsledkom dlhého geologického vývoja, tektoniky a eróznej činnosti mierneho pásma.

Celok *Čo nám dáva Zem* je voľným pokračovaním časti *Geológia a Slovensko*. Hneď na úvod je vystavená mapa nerastných surovín Slovenska aj s ukážkami typických rúd, nerúd, stavebných materiálov a kaustobolitov, ktoré sa ťažia na Slovensku. V dnešnej dobe techniky a elektroniky si možno ani celkom neuvedomujeme odkiaľ sú stavebné materiály, konštrukčné prvky pre automobil alebo pre iné produkty moderného sveta. Nerasty a horniny sprevádzajú človeka od počiatkov civilizácie. Výstava približuje význam minerálov pre život. Na záver tohto celku sú tu ukážky minerálov, ktoré preslávili Slovensko buď tým, že boli prvýkrát opísané z lokalít na území Slovenska alebo pre svoju nevšednú krásu obohatili kolekcie svetových múzeí.

Animácie geologických dejov

Mimoriadne veľkým prínosom tohto výstavného projektu je vytvorenie viacerých originálnych počítačových animácií. Približujú niektoré všeobecné javy z minulosti Zeme, ale týkajú sa aj geologického vývoja Slovenska. Animácie sa na výstave premietajú na štyroch miestach. Návštevník si môže vybrať z ponuky, či sa chce dozvedieť, prečo je more kolískou života, čo ovplyvnilo a ovplyvňuje podnebie Zeme alebo prečo

Zaujímavým exponátom na výstave je model „čínnej“ sopky

roku planéty Zem pod záštitou OSN so zámerom popularizovať geovedy s mottom „*Geovedy pre spoločnosť*“. Preto aj cieľom výstavy bola snaha upozorniť verejnosť, že geovedy pre svoj široký záber sú kľúčové pre zabezpečenie fyzicky trvalo udržateľného rozvoja na Zemi. Výstava upozorňuje na previazanosť a rovnováhu medzi litosférou Zeme, hydrosférou, atmosférou a biosférou.

Výstava sa zrodila vďaka kolektívnemu úsiliu geovedcov SAV, SNM, PFUK a ŠGÚDŠ ako iniciatíva Národného geologického komitétu SR. Všetci autori a prispievatelia sa snažili nájsť také vyjadrovacie prostriedky, aby sa zložitost geovednej problematiky stala zrozumiteľnou aj pre širokú verejnosť.

Výstava na troch poschodiach

Výstavou žije celá budova Prírodovedného múzea. Návštevník sa s ňou dostáva do kontaktu už na schodisku, kde ho oslovuje geologická časová škála inštalovaná priamo na schodisku. Časová os privedie návštevníka do Harmincovej sály na prvom poschodí, kde sa dozvie, ako naša Zem vznikala, ako vyzerá jej vnútro, prečo vznikajú zemetrasenia a sopky. Získa in-

Pohľad do vitríny z celku Zem – živá planéta

vyhnuli dinosaury. Pokiaľ ide o slovenské reálie, premieta sa animácia vzniku štítnavického stratovulkánu a to aj s jeho rezmí. Táto viac ako 10-minútová animácia môže byť učebnicou vývoja jedného z významných vulkanických aparátov. Možno niektoré z animácií majú šancu stať sa dobrými učebnými pomôckami geológie na všetkých typoch škôl, ale určite oslovia aj širšiu verejnosť.

Spríevodné akcie výstavy

Počas celého trvania výstavy sa plánujú sprievodné podujatia. Pôjde o koordinované aktivity v rámci jednotlivých geovied. Výstavu obohatí týždeň seizmiky, týždeň hydrologie alebo inžinierskej geológie, ako aj exkurzie na niektoré známe lokality v širšom okolí Bratislavy. Autori predpokladajú, že výstava návštevníkov zaujme nielen odborným obsahom, ale aj netradičným stvárnením s množstvom veľkorozmerných fotografií a vzácných exponátov. Výstava potrvá v priestoroch múzea do 30. júna 2009.

Kurátori výstavy: Igor Broska, Geologický ústav SAV Bratislava; Eva Nelišerová, SNM-Prírodovedné múzeum Bratislava

Na vernisáži panovala príjemná atmosféra (zľava J. Michalík, predseda Koordinačného výboru Medzinárodného roku planéty Zem v SR, I. Túnyi, člen Predsedníctva SAV, Š. Luby, predseda SAV, M. Rybecký, riaditeľ SNM – Prírodovedného múzea)

